

Aleš Gačnik

SODOBNO OBLIKOVANJE IZ KORUZNEGA LIČJA / EKSTRAVAGANTNA OBLAČILA IN TAPISERIJE STANISLAVE VAUDA

Ko prevozimo Slovenijo v poletnem in jesenskem času po dolgem in počez, se zavemo, da potujemo po koruzni Sloveniji.

Stanislava Vauda, 1998

Jesen označuje čas velikih pričakovanj, veselja in bridkosti, zmage in porazov nad naravo in njenimi darovi. In prav ta čas je bil na svojstven in simboličen način zaznamovan tudi s 1. oktobrom leta 1998, ki si ga bomo zapomnili kot dan, ko smo v razkošnih prostorih romanskega palacija na Ptujskem gradu pospremili na pot nekonvencionalno "modno revijo" in razstavo, ki priča o odličnih in izvirnih dosežkih sodobnega slovenskega oblikovanja. In to takšnega, ki je obeleženo s pridihom lokalne in nadnacionalne kulture, ki je zazrto tako v preteklost kot v prihodnost.

Mlada oblikovalka Stanislava Vauda¹ s Ptuja, diplomantka Oddelka za oblikovanje oblačil in tekstilij (Tekstilna fakulteta, Univerza v Ljubljani), je na inovativen in domiseln način izdelala tapiserije in oblačila iz koruznega ličja. Na otvoritveni slovesnosti so nas v ličje odete plesalke in manekenke nagovorile v obliki igrive "modne revije", in to kot gibajoče se skulpture oziroma umetnine. V svet ekstravagančnega glamurja so nas zapeljale na tako poseben, idejno izviren in občuten način, da je večina prisotnih gostov zapadla v nekakšno prijetno ekstazo, napolnjeno s soncem in ličnatim espijem. V okolju razkošne grajske arhitekture so med "sončnimi" tapiserijami, razobešenimi po romanskem zidovju, bosonoge lične gospodične in kraljične delovale kot prelepa bitja iz sanj, kot nevsakdanje, prvič videne boginje lepote in koruze hkrati. K tej premišljeno vzpostavljeni atmosferi med nastopajočimi ličnimi gospodičnami in obiskovalci je pripomoglo veliko drobnih detajlov, posebno še duhovita koreografija, izbor glasbe in usmerjena reflektorska svetloba.²

Dan po otvoritvenem spektaklu smo mojstrovine iz ličja lahko občudovali "le" še na muzejski razstavi³, in to kot neme ter negibne figure oziroma kot nevsakdanje muzealizirane kuriozitet. Oblikovalka se je poigrala s skrivnostnimi strukturami in barvami, z navidezno monokromijo koruznih listov, z njihovim prekrivanjem pa je ustvarila teatralične kostume, ki so kljub okornim in trdim materialom delovale mehko, igrivo in predvsem elegantno - ekstravagančno. Po večletnem sušenju ličja, filigranski selektivnosti in obdelavi, zlasti likanju in šivanju, je Stanislava Vauda oblikovala inovativno

Lična gospodična, foto Igor Benčević

AKTUALNO

Eden izmed desetih igrih modelov iz ličja Stanislave Vauda, foto: Igor Benčević

kolekcijo desetih oblačil⁴ in osmih tapiserij iz koruznega ličja. Na koeksistenco kostumografskih oziroma oblačilnih kreacij s človekom, na prefinjeno funkcionalnost in teatralnost so opozarjale k oblačilom pridane barvne risbe kostumov in fotografije, posnete v idiličnem naravnem okolju v stilu nekakšnega naturalističnega "neo-kiča".

Razstava Lične gospodične je kot sodobna pravljica o Krištofu Kolumbu, ki je skupaj z nekaterimi drugimi raziskovalci prinesel koruzo iz Amerike v Evropo in nenazadnje tudi v deželo na sončni strani Alp. Kljub temu, da koruza ni slovenska avtohtona rastlina, je močno (so)oblikovala podobo slovenske krajine, še zlasti pa našo pridelovalno in predelovalno tradicijo, prehrabene navade, pletarske izdelke domače in umetnostne obrti itn. Lahko bi dejali, da je koruza naš tihi, a nepogrešljivi sopotnik skozi vsakdanje življenje. Oblikovalki Stanislavi Vauda je uspelo ustvariti nekaj težko predstavljivega. Koruzo oziroma koruzno ličje je povzdignila s hlevske stelje, vsakdanje hrane za ljudi in živali na umetniški nivo, brez predsodkov in odvečnega realizma. Njene lične kreacije niso folkloristično

osladne, romantično nostalgije in ne povečujejo trpljenje slovenskega kmeta. Prav nasprotno. S pridihom "eko & etno" likovnega izraza povečujejo sodobno umetniško in oblikovalsko kreativnost, ki išče izzive v privzeti, a vendarle "udomačeni" kulturi. Njene kreacije so svojstven izziv različnim modnim trendom na področju oblikovanja oblačil in modnih dodatkov, posredno pa tudi dosedanji kreativnosti pri oblikovanju številnih, zlasti uporabnih predmetov iz koruznega ličja kot npr. copatom, "cekarjem" ali predpražnikom, pa tudi nekaterim dekorativnim predmetom kot npr. miniaturnim figuricam, ki prikazujejo tradicionalna kmečka opravila slovenskega podeželja itn.

Inovativnost, kreativnost in duhovitost, ki presegajo ceneno klišejsko modno oblikovanje, so tiste vrednote, ki postavljajo oblikovalska snovanja Stanislave Vauda v sam vrh sodobnega slovenskega oblikovanja in prepričan sem, da prav kmalu tudi evropskega. V času, ko večina ljudi razmišlja le o visokih tehnologijah, novih materialih ipd., nas prav te kreacije na sodoben in času primeren način vračajo v nek pozabljen svet materialov in kultur, ki so sooblikovale našo identiteto in življenjski slog.

In še nekaj. Na področju globalnih modnih in splošnih umetniških trendov lahko zaznamo vse večje vračanje k dediščini posameznih ljudstev in narodov. Tudi med desetimi svetovnimi globalnimi strukturalnimi megatrendi, ki bodo zaznamovali način življenja v 21. stoletju, napovedovalci prihodnosti uvrščajo tudi tistega, ki napoveduje splošno in globalno vračanje k lokalnim tradicijam in kulturam.

Od skice do modela (razstava), foto: Aleš Gačnik

Lične gospodične in njih oblikovalka Stanislava Vauda, foto: Aleš Gačnik.

Razstavo "Lične gospodične / Tapiserije in oblačila iz koruznega ličja" moramo uvrstiti med najpomembnejše ptujske projekte na področju umetniškega in oblikovalskega ustvarjanja v zadnjih desetletjih. Le želimo si lahko "vladarjev" na ministrstvih, občinskih upravah, na fakultetah in akademijah, v kulturnih, raziskovalnih, izobraževalnih in drugih institucijah, ki bodo želeli in znali koristiti ter izkoristiti takšne ustvarjalce in takšne priložnosti za mednarodno prepoznavno promocijo slovenske kreativnosti in inovativnosti. Razstava nam odpira oči, kako lahko na sodoben način povezujemo tradicijo s prihodnostjo in kako lahko "stare" ter pozabljene materiale uporabljamo v povsem novih kontekstih, izven utečene dekorativne, aranžerske in oblikovalske prakse. Projekt Stanislave Vauda predstavlja invencijo in inovacijo na področju sodobnega oblikovanja in razumevanja dediščine, zato jo kaže razumeti kot odličen smerokaz ali model pri sodobnih snovanjih na področju domače in umetnostne obrti ter tiste modne, umetniške in obrtniške ustvarjalnosti, ki se oplaja ali išče navdih v lokalnih tradicijah in kulturah. Razstava je vzorčni model, ki nas opozarja na dane in ponujene priložnosti, kako lahko koristimo bogastva naše naravne in kulturne dediščine kot element lastnega regionalnega in svetovno primerljivega razvoja. In to takšnega, ki gradi svojo vizijo prihodnosti na mednarodni prepoznavnosti, inovativnosti in kreativnosti!

Lična kraljična - prototip sodobnega slovenskega oblikovanja, foto: Igor Benčević.

Mojstrovine iz koruznega ličja, foto: Igor benčević.

1 Stanislava Vauda se je rodila leta 1970 na Ptujju, v okolju, ki je zaznamovalo njeno umetniško ustvarjalnost. Kljub historični preobremenjenosti mesta ji uspeva vzpostavljati svojstvene interakcije med dediščino primarnega kulturnega okolja in sodobnimi trendi na področju modnega oblikovanja oblačil in tekstilij. Razpeta je med delom kostumografinje v slovenskih gledališčih (MGL Ljubljana, SLG Celje, SNG Maribor, Prešernovo gledališče Kranj, Gledališče Ptuj in Gavella Zagreb), raziskovalko oblačilne kulture, zlasti 19. stoletja in modno oblikovalko, polno sanjavosti, iskrivosti, duhovitosti in barvitosti.

2 K celostnemu doživetju svojevrstnega performansa so pripomogli tudi koreografinja Majda Fridl, frizer Sašo Fenos, vizajist Andrej Gabron in svetlobni mojster Tomaž Bezjak. Za tehnično ozvočitev je poskrbel Davorin Jukič, za premišljeno izbrano glasbo pa Igor Benčević in mag. Darja Koter. Razstavo je otvorila mentorica Stanislave Vauda, profesorica Vera Sešlar Založnik iz Oddelka za oblikovanje oblačil in tekstilij s Tehnične fakultete v Ljubljani.

3 Razstava, ki jo je omogočilo osem sponzorjev, je bila na ogled v prostorih romanskega palacija na Ptujskem gradu od 1. do 19. oktobra 1998.